

Мішустін Владислав Володимирович,
аспірант кафедри кримінального процесу та криміналістики
факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування НПУ
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8084-0901>

ОБСТАВИНИ, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ ВСТАНОВЛЕННЮ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ

Статтю присвячено вивченню обставин, що підлягають встановленню під час розслідування масових заворушень. Акцентовано увагу на тому, що у криміналістиці обставини, що підлягають встановленню, конкретизують обставини, визначені у ст. 91 Кримінального процесуального кодексу України, а криміналістичною методикою розслідування окремих видів кримінальних правопорушень надається перелік обставин, що підлягають встановленню з урахуванням особливостей певного виду кримінальних правопорушень.

Визначено, що під час розслідування масових заворушень обов'язковому встановленню підлягають обставини, що підтверджують подію та факт вчинення масових заворушень, а не інших кримінальних правопорушень (час, місце, обставини вчинення масових заворушень), особу злочинця (організаторів та активних учасників масових заворушень), а також спосіб вчинення протиправних дій та знаряддя і засоби, які використовувались з метою досягнення злочинного результату.

Ключові слова: масові заворушення, обставини, що підлягають встановленню, розслідування, кримінальне провадження, доказування.

Постановка проблеми. Метою досудового розслідування є з'ясування обставин вчинення кримінального правопорушення, що здійснюється за допомогою отримання та процесуального закріплення доказів у вигляді слідів та показань очевидців і учасників протиправних дій. Вивчення та дослідження доказів сприяє встановленню об'єктивної істини у провадженні та притягненні осіб, які вчинили масові заворушення до кримінальної відповідальності.

Аналіз статистичних даних говорить про те, що з 221 кримінальних правопорушень за ст. 294 Кримінального кодексу України (далі – КК України), вчинених протягом 2013–2025 років повідомлення про підозру вручено лише 77 особам, а рішення щодо закінчення або зупинення досудового розслідування не прийнято у 160 кримінальних провадженнях [1], що свідчить про низьку результативність розслідування, проблеми у доказуванні та неефективну роботу працівників досудового розслідування щодо притягнення до кримінальної відповідальності осіб, причетних до вчинення злочинів.

Вказане зумовлює необхідність у визначенні переліку обставин, що підлягають встановленню під час розслідування масових заворушень та їх систематизації з метою зручного і результативного використання слідчим під час розслідування масових заворушень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Обставини, що підлягають встановленню під час розслідування масових заворушень розглядалися М. А. Погорецьким, Д. Б. Сергеевою, О. Ю. Татаровим, М. С. Цуцкірідзе. Зокрема, М. І. Скригонюк надав перелік обставин, що підлягають встановленню під час розслідування масових заворушень. Також, А. І. Лісняк в дисертаційному дослідженні «Криміналістична характеристика та особливості розслідування масових заворушень» визначив

обставини, що підлягають встановленню у кримінальному провадженні.

Метою статті є розкрити значення обставин, що підлягають встановленню під час досудового розслідування. Окреслити взаємозв'язок обставин, що підлягають встановленню із обставинами, визначеними у ст. 91 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України). Надати перелік обставин, що підлягають встановленню під час розслідування масових заворушень.

З метою вивчення обставин, що підлягають встановленню використано системно-структурний, формально-логічний та статистичний методи наукового пізнання. Системно-структурний метод сприяв вивченню обставин, що підлягають встановленню як сукупності відомостей, а також їх систематизації в залежності від етапу розслідування. Формально-логічний метод дозволив з'ясувати взаємозв'язок між обставинами, що підлягають встановленню та обставинами, визначеними у ст. 91 КПК України. Статистичний метод використано для аналізу звітів Офісу Генерального прокурора України про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх розслідування.

Виклад основного матеріалу. Успішне виконання завдань кримінального провадження потребує з'ясування в ході досудового розслідування масових заворушень всіх обставин, що підлягають встановленню у кримінальних провадженнях досліджуваної категорії злочинів [2, с. 27]. З цією метою проводяться слідчі (розшукові) дії та оперативно-розшукові заходи, направлені на встановлення обставин вчинення масових заворушень та їх учасників. Проте, на початковому етапі розслідування масових заворушень інформація про вчинене кримінальне правопорушення та особу злочинця здебільшого є орієнтовною та неповною, а тому необхідним

є встановлення фактичних даних щодо обстановки, знарядь, засобів, способу вчинення масових заворушень, а також організаторів та активних учасників масових заворушень. Це зумовлює потребу у вивченні та формуванні переліку обставин, що підлягають встановленню з метою оптимізації досудового розслідування масових заворушень та прискорення формування доказової бази у кримінальному провадженні.

Обставини, що підлягають встановленню є міжпредметною категорією, оскільки вивчаються одночасно такими науками як кримінальний процес і криміналістика. При цьому в кожній із названих наук для позначення згаданих обставин використовується різна термінологія. Зокрема, в кримінальному процесуальному праві вказану категорію позначають як предмет доказування або обставини, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні. У криміналістиці ж зустрічаються такі поняття як «предмет розслідування», «обставини, що підлягають встановленню», або «обставини, що підлягають з'ясуванню під час розслідування кримінальних правопорушень» [3, с. 277–278]. Слід зазначити, що вчені-криміналісти використовують різні поняття для вказаної категорії, а саме: обставини, що підлягають з'ясуванню (О. В. Одерій, О. В. Пчеліна, В. Ю. Шепітько), обставини, що підлягають встановленню (В. В. Тищенко, М. І. Скригонюк, М. М. Єфімов, А. І. Лісняк), обставини, що підлягають доказуванню (Ю. А. Кушнерук, А. С. Амеліна, В. А. Мітякін).

Визначений у ст. 91 КПК України перелік обставин, що підлягають доказуванню [4] деталізується при розробці типової методики розслідування кримінального правопорушення, оскільки в ході досудового розслідування слідчий повинен встановити не лише обставини, що становлять предмет доказування, але й проміжні факти й обставини. Коло обставин, що підлягають встановленню, залежить від типової слідчої ситуації, яка складається на початковому етапі розслідування [2, с. 22]. Не можемо не погодитись і з думкою А. І. Лісняка про те, що визначені законодавцем обставини є умовною категорією, з огляду на яку уповноважена особа повинна будувати конкретне кримінальне провадження чи збільшуючи, чи зменшуючи їх перелік [5, с. 105]. Таким чином, КПК України визначено перелік обставин, що підлягають доказуванню, який є загальним та універсальним для кримінальних правопорушень будь-якого виду. Водночас, в криміналістичній методиці обставини, що підлягають встановленню конкретизують визначені у ст. 91 КПК України обставини з урахуванням особливостей певного виду кримінальних правопорушень, а перелік може бути скорочений або доповнений окремими обставинами, що мають значення для розслідування.

Обставини, що підлягають встановленню тісно пов'язані із предметом доказування. На думку М. М. Єфімова, предмет доказування при розслідуванні становить систему взаємопов'язаних елементів і виключення будь-якого з них робить проблематичним вирішення завдання кримінального переслідування. Тобто, предмет доказування розглядається як єдність п'яти груп обставин, що визначають напрям і межі розслідування, а серед обставин, що підлягають встановленню, також необхідно виокремити: просторово-часові зв'язки між окремими слідами кримінального правопорушення та обставинами події; ідентифікаційні та ситуаційні властивості слідів і їхню доказову цінність; причини відсутності або наявності слідів як фактів, що суперечать природному перебігу аналогічних подій (негативні

обставини) [6, с. 24]. Обставини, що підлягають встановленню становлять орієнтовний перелік даних, які повинні бути з'ясовані та досліджені у ході розслідування, а доказування, відповідно до ст. 91 КПК України, полягає у збиранні, перевірці та оцінці доказів з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження.

У криміналістичній методиці обставини, що підлягають встановленню – це фактичні дані, які є обов'язковими для встановлення і дослідження під час досудового розслідування, та які надають інформацію про наявність у вчиненому діянні ознак складу кримінального правопорушення, вказують на правильність його кваліфікації і спрямовують проведення подальшого досудового розслідування [7, с. 115]. До обставин, які підлягають встановленню, належить чітко визначений перелік відомостей, які в сукупності утворюють склад кримінального правопорушення та встановлюють необхідні й достатні обставини для швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду [8, с. 81]. Виходячи з наведеного, можемо зробити висновок, що обставини, що підлягають встановленню під час розслідування масових заворушень є переліком відомостей, які мають суттєве значення для розв'язання завдань розслідування, збирання повних та допустимих доказів у кримінальному провадженні. Крім того, обставини сприяють визначенню напряму розслідування, його планування та організації послідовності слідчих (розшукових) дій, визначають сукупність даних, які є обов'язковими для встановлення та перевірки під час розслідування масових заворушень.

Зміст таких обставин, що підлягають встановленню зумовлюється предметом доказування, складом злочину, описаного в кримінальному законі, та специфікою механізму вчинення конкретного кримінального правопорушення. Тому немає необхідності у формуванні уніфікованої системи обставин, що підлягають з'ясуванню, для всіх без винятку кримінальних проваджень, адже вони уточнюються в кожному випадку розслідування кримінального правопорушення чи в їх сукупності залежно від їх криміналістичної класифікації [9, с. 182]. Такі обставини – це не просто механічне поєднання елементів предмета доказування і диспозицій відповідних статей КК України, вони визначають загальний напрям розслідування, встановлюють його межі і повноту [10, с. 143].

Слід зауважити, що розкриття кримінального правопорушення вимагає установлення всіх обставин розслідуваної події в необхідному обсязі, хронологічній послідовності, зв'язках і відносинах, виявленні їхніх ознак і властивостей. Це в остаточному підсумку дозволяє повно і правильно усвідомити сутність учиненого правопорушення, дати йому відповідну правову оцінку, з'ясувати психологічні зовнішні механізми поведінки його учасників, тобто всі ті обставини, які впливають зі змісту кримінального і кримінально-процесуального законів [11, с. 59]. Важливою умовою досудового розслідування є повне і всебічне дослідження обставин вчинення кримінального правопорушення, вивчення доказів і дослідження слідів, що сприяє прийняттю обґрунтованих рішень та доведення розслідування до його логічного завершення – направлення провадження до суду з метою притягнення особи, що вчинила кримінальне правопорушення до кримінальної відповідальності

У криміналістичній науці сформувалися різні підходи до систематизації обставин, що підлягають з'ясуванню під час досудового розслідування. Вони в основному

визначаються специфікою механізму вчинення конкретного різновиду кримінального правопорушення, що безперечно впливає на формування слідової й іншої доказової інформації. Здебільшого, групування таких обставин здійснюється з урахуванням змішаного (кримінального процесуального та криміналістичного) критерію [12, с. 146]. На думку А. Ю. Журавльова, обставини, що підлягають доказуванню, доцільно класифікувати в такий спосіб: 1) обставини, які стосуються події кримінального правопорушення; 2) обставини, які стосуються особистості правопорушника; 3) обставини, які стосуються особистості потерпілого; 4) обставини, які стосуються наслідків, що настали в результаті вчинення кримінального правопорушення [11, с. 59].

За результатами вивчення поглядів науковців на поняття, структуру і значення обставин, що підлягають встановленню слід констатувати, що О. В. Одерій [13, с. 256–274], В. В. Тищенко [14, с. 30–31], С. С. Вітвіцький, О. О. Волобуєва, М. В. Войчишена [15, с. 82] досліджуючи різні види кримінальних правопорушень (корисливо-насильницькі злочини, кримінальні правопорушення проти довкілля, кримінальні правопорушення у сфері незаконного обігу порнографічних предметів) відносять до обставин, що підлягають встановленню відомості про подію кримінального правопорушення, час, місце, обстановку, спосіб, знаряддя, засоби, предмет кримінально-протиправного посягання, наслідки кримінальних правопорушень, особу правопорушника, суб'єктивну сторону та можливість вчинення протиправних дій у співучасті.

Водночас, сучасні зарубіжні дослідження присвячені вивченню обставин поширення заворушень між містами [16], роль раси, імміграції, соціальної нерівності та тактики поліції при виникненні заворушень на початковому етапі [17] та обставини зменшення або посилення конфлікту між поліцією та учасниками масових заворушень [18].

Дослідивши наукові праці А. І. Лісняка та М. І. Скригонюка щодо обставини, що підлягають встановленню

під час розслідування масових заворушень слід зазначити, що науковці не систематизують обставини, а надають їх розгорнутий перелік [5, с. 113–114; 19, с. 368–369].

Висновки. Зважаючи на те, що у методиці розслідування масових заворушень обставини, що підлягають встановленню подаються у вигляді розгорнутого переліку, доцільним є систематизувати та викласти їх у вигляді алгоритму встановлення обставин на кожному етапі досудового розслідування:

1) на етапі отримання повідомлення про кримінальне правопорушення або інші події встановлюються обставини, що характеризують подію кримінального правопорушення (які протиправні дії вчинено; чи має протиправне діяння ознаки злочину, передбаченого ст. 294 КК України) та обставини, що характеризують обстановку вчинення злочину (час, місце);

2) на початковому етапі розслідування встановлюються: обставини, що характеризують особу злочинця (характеристика особи злочинця, його дані та ознаки; наявність організатора масових заворушень; роль кожного із учасників масових заворушень; організований характер вчинення злочинів); обставини, що характеризують суб'єктивну сторону злочину (мотив; мета; умисел); обставини, що характеризують спосіб вчинення злочину (підготовка; механізм вчинення злочину; приховування протиправних дій; використання зброї та інших предметів як зброї; знаряддя і засоби вчинення злочину); обставини, що характеризують наслідки злочину (відомості про потерпілих осіб; вид і розмір завданої шкоди);

3) на подальшому етапі встановлюються обставини, які впливають на ступінь тяжкості вчиненого злочину; обставини, які обтяжують чи пом'якшують покарання; обставини, які виключають кримінальну відповідальність або є підставою для закриття кримінального провадження; обставини, що є підставою для звільнення від кримінальної відповідальності або покарання).

Список використаних джерел

1. Вирок Красноградського районного суду Харківської області. Справа № 626/1295/14-к. Провадження № 1-кп/626/138/2014. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/39695706> (дата звернення: 10.01.2026).
2. Розслідування масових заворушень : навч. посіб. / М. А. Погорєцький, О. Ю. Татаров, Д. Б. Сергєєва, М. С. Цуцкіридзе ; за ред. проф. М. А. Погорєцького. Київ : ВД «Дакор», 2014. 140 с.
3. Пчеліна О. В. Теоретичні засади формування та реалізації методики розслідування злочинів у сфері службової діяльності : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2017. 44 с. URL: https://dspace.univd.edu.ua/entities/publication/71ac104a-9354-4e91-8dc0-4a560b72b1fc?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 10.01.2026).
4. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 10.01.2026).
5. Лісняк А. І. Криміналістична характеристика та особливості розслідування масових заворушень : дис. ... д-ра філософії : 12.00.09. Дніпро, 2021. 220 с. URL: <https://dduvs.edu.ua/wp-content/uploads/files/Structure/science/rada/df025/d2.pdf> (дата звернення: 10.01.2026).
6. Єфімов М. М. Розслідування злочинів проти громадського порядку та моральності : навч. посіб. 2-ге вид., допов. і переробл. Дніпро : Дніпро. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 188 с. URL: <https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/24351/1/D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%84%D1%84%D1%96%D0%BC%D0%BE%D0%B2.pdf> (дата звернення: 10.01.2026).
7. Войчишена М. В. Обставини, що підлягають встановленню під час розслідування кримінальних правопорушень за фактами обігу порнографічних предметів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2020. № 59. С. 113–166. URL: <https://doi.org/10.32782/2307-3322.59-2.25> (дата звернення: 10.01.2026).
8. Котець Є. А. Обставини, що підлягають встановленню на початковому етапі розслідування злочинів стосовно осіб, які займають особливо відповідальне становище. *Міжнародний юридичний вісник*. 2016. № 2. С. 79–84. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/muvnudr_2016_2_14 (дата звернення: 10.01.2026).
9. Пчеліна О. В. Сутність і зміст обставин, що підлягають з'ясуванню під час розслідування кримінального правопорушення. *Юридичний бюлетень*. 2020. Вип. 12. С. 177–183. URL: <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2020.12.24> (дата звернення: 10.01.2026).

10. Тищенко В. В., Подобний О. О. Криміналістика : навч.-метод. посіб. Одеса : Юридика, 2022. 236 с. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/items/bc786421-43a3-40a3-b331-2b8a07322c24> (дата звернення: 10.01.2026).
11. Журавльов А. Ю. Обставини, що підлягають встановленню, у справах про статеві злочини. *Актуальні проблеми держави і права*: зб. наук. праць. 2008. Вип. 44. С. 59–67. URL: <https://www.apdp.in.ua/v44/12.pdf> (дата звернення: 10.01.2026).
12. Пчеліна О. В., Пчелін В. Б. Обставини, що підлягають з'ясуванню під час розслідування резонансних статевих кримінальних правопорушень. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2024. № 81 (3). С. 144–149. URL: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.81.3.21> (дата звернення: 10.01.2026).
13. Одерій О. В. Теорія і практика розслідування злочинів проти довкілля : монографія. Харків : Діса плюс, 2015. 528 с.
14. Тищенко В. В. Концептуальні основи розслідування корисливо-насильницьких злочинів : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2003. 50 с.
15. Методика розслідування кримінальних правопорушень за фактами обігу порнографічних предметів : монографія / С. С. Вітвіцький, О. О. Волобуєва, М. В. Войчишена. Київ : ВД «Дакор», 2021. 190 с. URL: <https://rep.dnuvs.ukr.education/items/dcb4e088-fb90-4c76-a930-720b4b49d6bd> (дата звернення: 10.01.2026).
16. Drury J., Ball R., Reicher S., Stott C. How Riots Spread Between Cities: Introducing the Police Pathway. *Political Psychology*. 2022. Vol. 43, No. 4. P. 651–669. DOI: <https://doi.org/10.1111/pops.12786> (дата звернення: 10.01.2026).
17. Willmott D., Long M., Agneswaran A., Labhardt D. Why do people riot? Examining rioter motivations and the role of the police. *Police Journal: Theory, Practice and Principles*. 2024. Vol. 98, No. 3. P. 476–494. URL: <https://doi.org/10.1177/0032258X241299620> (дата звернення: 10.01.2026).
18. Björk M. Between Frustration and Aggression: Legal Framing and the Policing of Public Disorder in Sweden and Denmark. *Policing and Society*. 2005. Vol. 15, No. 3. P. 305–326. URL: <https://doi.org/10.1080/10439460500168600> (дата звернення: 10.01.2026).
19. Скригонюк М. І. Криміналістика : підручник. Київ : Атіка, 2005. 496 с.

References

1. Vyroky Krasnohradskoho raionnoho sudu Kharkivskoi oblasti. Sprava № 626/1295/14-k. Provdzhennia № 1-кп/626/138/2014. [Verdict of the Krasnohradskiy District Court of Kharkiv Region. Case No. 626/1295/14-k. Proceedings No. 1-кп/626/138/2014]. (2014). *Yedyniy derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/39695706> (data zvernennia: 10.01.2026) [in Ukrainian].
2. Rozsliduvannia masovykh zavorushen [Investigation of mass riots] : navch. posib. / M. A. Pohoretskyi, O. Yu. Tatarov, D. B. Serhieieva, M. S. Tsutskiridze ; za red. prof. M. A. Pohoretskoho. (2014). Kyiv : VD «Dakor» [in Ukrainian].
3. Pchelina, O. V. (2017) Teoretychni zasady formuvannia ta realizatsii metodyky rozsliduvannia zlochyniv u sferi sluzhbovoi diialnosti [Theoretical principles of the formation and implementation of the methodology for investigating crimes in the sphere of official activity] : avtoref. dys. ... d-ra yuryd. nauk : 12.00.09. Kharkiv. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/entities/publication/71ac104a-9354-4e91-8dc0-4a560b72b1fc> [in Ukrainian].
4. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [Criminal Procedure Code of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 13 kvit. 2012 r. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (data zvernennia: 10.01.2026) [in Ukrainian].
5. Lisniak, A. I. (2021) Kryminalistychna kharakterystyka ta osoblyvosti rozsliduvannia masovykh zavorushen [Forensic characteristics and features of the investigation of mass riots] : dys. ... d-ra filosofii : 12.00.09. Dnipro. URL: <https://dduvs.edu.ua/wp-content/uploads/files/Structure/science/rada/df025/d2.pdf> (data zvernennia: 10.01.2026) [in Ukrainian].
6. Iefimov, M. M. (2018) Rozsliduvannia zlochyniv proty hromadskoho poriadku ta moralnosti [Investigation of crimes against public order and morality] : navch. posib. 2-he vyd., dopov. i pererobl. Dnipro : Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav. URL: <https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/2435/1/%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%84%D1%84%D1%96%D0%BC%D0%BE%D0%B2.pdf> (data zvernennia: 10.01.2026) [in Ukrainian].
7. Voichyshena, M. V. (2020) Obstavyny, shcho pidliahaiut vstanovlenniu pid chas rozsliduvannia kryminalnykh pravoporushen za faktamy obihu pornografichnykh predmetiv [Circumstances to be established during the investigation of criminal offenses based on the facts of trafficking in pornographic objects]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia "Pravo"*. № 59. S. 113–166. URL: <https://doi.org/10.32782/2307-3322.59-2.25> (data zvernennia: 10.01.2026) [in Ukrainian].
8. Kotets, Ye. A. (2016) Obstavyny, shcho pidliahaiut vstanovlenniu na pochatkovomu etapi rozsliduvannia zlochyniv stosovno osib, yaki zaimaiut osoblyvo vidpovidalne stanovyshe [Circumstances to be established at the initial stage of the investigation of crimes against persons occupying a particularly responsible position]. *Mizhnarodnyi yurydychnyi visnyk*. № 2. S. 79–84. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/muvnudp_2016_2_ (data zvernennia: 10.01.2026) [in Ukrainian].
9. Pchelina, O. V. (2020) Sutnist i zmist obstavyn, shcho pidliahaiut ziasuvanniu pid chas rozsliduvannia kryminalnoho pravoporushennia [The essence and content of the circumstances subject to clarification during the investigation of a criminal offense]. *Yurydychnyi biuleten*. № 12. S. 177–183. URL: <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2020.12.24> (data zvernennia: 10.01.2026) [in Ukrainian].
10. Tishchenko, V. V., Podobnyi, O. O. (2022) Kryminalistyka [Criminalistics]: navch.-metod. posib. Odessa: Yurydyka. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/items/bc786421-43a3-40a3-b331-2b8a07322c24> (data zvernennia: 10.01.2026) [in Ukrainian].
11. Zhuravlov, A. Yu. (2008) Obstavyny, shcho pidliahaiut vstanovlenniu u spravakh pro statevi zlochyny [Circumstances to be established in cases of sexual crimes]. *Aktualni problemy derzhavy i prava*: zb. nauk. prats. Vyp. 44. S. 59–67. URL: <https://www.apdp.in.ua/v44/12.pdf> (data zvernennia: 10.01.2026) [in Ukrainian].
12. Pchelina, O. V., Pchelin, V. B. (2024) Obstavyny, shcho pidliahaiut z'iasuvanniu pid chas rozsliduvannia rezonansnykh statevykh kryminalnykh pravoporushen [Circumstances to be clarified during the investigation of high-profile sexual criminal offenses]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu*. № 81 (3). S. 144–149. URL: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.81.3.21> (data zvernennia: 10.01.2026) [in Ukrainian].

13. Oderii, O. V. (2015) *Teoriia i praktyka rozsliduvannia zlochnyv proty dovkillia* [Theory and practice of investigating crimes against the environment] : monohrafiia. Kharkiv : Disa plus [in Ukrainian].
14. Tishchenko, V. V. (2003) *Kontseptualni osnovy rozsliduvannia koryslyvo-nasylnytskykh zlochnyv* [Conceptual foundations of the investigation of mercenary and violent crimes] : avtoref. dys. ... d-ra yuryd. nauk : 12.00.09. Kharkiv [in Ukrainian].
15. *Metodyka rozsliduvannia kryminalnykh pravoporushen za faktamy obihu pornohrafichnykh predmetiv* [Methods of investigating criminal offenses based on the facts of trafficking in pornographic objects] : monohrafiia / S. S. Vitvitskyi, O. O. Volobuieva, M. V. Voichyshena. (2021). Kyiv : VD «Dakor». URL: <https://rep.dnuvs.ukr.education/items/dcb4e088-fb90-4c76-a930-720b4b49d6bd> (data zvernennia: 10.01.2026) [in Ukrainian].
16. Drury, J., Ball, R., Reicher, S., Stott, C. (2022). How Riots Spread Between Cities: Introducing the Police Pathway. *Political Psychology*. Vol. 43, No. 4. P. 651–669. DOI: <https://doi.org/10.1111/pops.12786> (data zvernennia: 10.01.2026) [in English].
17. Willmott, D., Long, M., Agneswaran, A., Labhardt, D. (2024). Why do people riot? Examining rioter motivations and the role of the police. *Police Journal: Theory, Practice and Principles*. Vol. 98, No. 3. P. 476–494. URL: <https://doi.org/10.1177/0032258X241299620> (data zvernennia: 10.01.2026) [in English].
18. Björk, M. (2005). Between Frustration and Aggression: Legal Framing and the Policing of Public Disorder in Sweden and Denmark. *Policing and Society*. Vol. 15, No. 3. P. 305–326. URL: <https://doi.org/10.1080/10439460500168600> (data zvernennia: 10.01.2026) [in English].
19. Skryhoniuk, M. I. (2005) *Kryminalistyka : pidruchnyk*. Kyiv : Atika. [in Ukrainian].

Mishustin Vladyslav,

Postgraduate Student at the Department of Criminal Procedure and Criminology

(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8084-0901>

CIRCUMSTANCES TO BE ESTABLISHED DURING THE INVESTIGATION OF MASS UNRESTS

The article is devoted to the study of circumstances that are subject to establishment during the investigation of mass riots. Attention is focused on the fact that in forensics, circumstances that are subject to establishment specify the circumstances defined in Art. 91 of the Criminal Procedure Code of Ukraine, and the forensic methodology of investigation of certain types of criminal offenses provides a list of circumstances that are subject to establishment taking into account the features of a certain type of criminal offense.

The significance of circumstances that are subject to establishment lies in optimizing the pre-trial investigation of mass riots and accelerating the formation of an evidentiary base in criminal proceedings; determining the direction of the investigation, its planning and organization of the sequence of investigative (search) actions, as well as establishing a set of data that are mandatory for clarification and verification during the investigation of mass riots.

Circumstances to be established during the investigation of mass riots are a list of information that is essential for collecting complete and admissible evidence in criminal proceedings and solving the tasks of the investigation.

It has been determined that during the investigation of mass riots, circumstances confirming the event and the fact of committing mass riots, and not other criminal offenses (time, place, circumstances of committing mass riots), the identity of the offender (organizers and active participants in mass riots), as well as the method of committing illegal actions and the tools and means used to achieve a criminal result, are subject to mandatory establishment.

The circumstances to be established during the investigation of mass riots include the following: 1) circumstances characterizing the event of the crime; 2) circumstances characterizing the circumstances of committing the crime; 3) circumstances characterizing the identity of the offender; 4) circumstances characterizing the subjective side of the crime; 5) circumstances characterizing the manner of committing the crime; 6) circumstances characterizing the consequences of the crime; 7) other circumstances relevant to the investigation.

Key words: mass riots, circumstances to be established, investigation, criminal proceedings, evidence.

Дата першого надходження статті до видання: 27.02.2026
 Дата прийняття статті до друку після рецензування: 10.04.2026
 Дата публікації (оприлюднення) статті: 19.05.2026